

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 8.7.2009
СОМ(2009) 329 окончателен

ЗЕЛЕНА КНИГА

Насърчаване на мобилността с учебна цел на младите хора

ЗЕЛЕНА КНИГА

Насърчаване на мобилността с учебна цел на младите хора

ВЪВЕДЕНИЕ

Нарастващото значение на мобилността с учебна цел

Мобилността с учебна цел, т.е. транснационалната мобилност за целите на придобиване на нови умения, представлява един от основните начини, чрез които отделните лица, и особено младите хора, могат да повишат бъдещата си пригодност за заетост, както и да постигнат напредък в личностното си развитие¹. Проучванията потвърждават факта, че мобилността с учебна цел повишава стойността на човешкия капитал, тъй като учащите придобиват нови знания и развиват нови езикови умения и межкултурни компетентности. Нещо повече, тези ползи се признават и ценят от работодателите². Европейците, които са участвали в мобилност като млади учащи, е по-вероятно да бъдат мобилни и впоследствие в трудовата си дейност. Мобилността с учебна цел изигра съществена роля в процеса на по-широко отваряне на системите за образование и обучение, в засилването на техните европейски и интернационални измерения, в подобряване на достъпа до тях и на ефикасността им³. Тя може също така да засили европейската конкурентоспособност, като спомогне за изграждане на общество, основаващо се на знанието, и по този начин да допринесе за постигането на целите, залегнали в Лисабонската стратегия за растеж и работни места.

В контекста на настоящата международна икономическа криза Комисията привлече вниманието към факта, че инвестирането в образование и обучение е от изключително значение. Тя също така подчерта, че макар при подобни обстоятелства да е възможно да се наблюдава склонност към насочване на ресурсите към други дейности, именно по време на икономически затруднения инвестирането в знанието и уменията трябва да

¹ Мобилността на пазара на труда не е включена в настоящата зелена книга, в която вниманието е насочено към мобилността с учебна цел.

² Едно проучване например показва, че 54 % от бившите студенти по Еразъм смятат, че престоят в чужбина им е бил от полза за първото им назначение на работа. Вж. Friedhelm Maiworm, Ulrich Teichler: „Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students“, 2004 г.; годишни проучвания на студентската мрежа „Еразъм“; окончателна оценка на програмите на Общността „Сократ II“, „Леонардо да Винчи II“ и eLearning; „Analysis of the Effects of Leonardo da Vinci Mobility Measures on Young Trainees, Employees and the influence of socio-economic factors“, 2007 г.

³ В сферата на висшето образование тази системно констатирана полза бе доказана чрез проучването „The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation“, декември 2008 г., <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf> Вж. също така междинната оценка на програмата „Еразмус Мундус“, изготвена от CSES (Centre for Strategy and Evaluation Services), юни 2007 г. http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

В областта на изследователската дейност действията „Мария Кюри“, чрез които се насърчава мобилността на изследователите, допринасят за равномерно разпространение на научните постижения не само на територията на Европа, но и по света.

продължи⁴. Ето защо мобилността на учащите следва да бъде част от обновения динамичен процес на изграждане на европейски умения и способности за осъществяване на иновационни дейности и постигане на конкурентоспособност на международно равнище. Тя може също така да спомогне за преодоляване на парадоксалната липса на мобилност, намираща израз във факта, че дори днес, в условията на тежка криза, в някои страни и сектори продължават да съществуват незаети работни места поради липсата на съответни умения.

Мобилността с учебна цел има и други положителни аспекти. Така например, тя може да спомогне за справяне с рисковете от изолация, протекционизъм и ксенофобия, които обикновено възникват по време на икономическа криза. Тя може да допринесе за укрепване и задълбочаване на усещането за европейска идентичност и гражданска принадлежност сред младите хора. Чрез нея се насърчава и разпространението на знания, което е от съществено значение за изграждане на европейско бъдеще, основаващо се на знанието.

За разлика от положението днес, когато мобилността с учебна цел е по-скоро изключение, тя трябва да се превърне в естествена характеристика на европейската принадлежност и във възможност, от която да могат да се възползват всички млади хора в Европа. По този начин тя може да допринесе съществено за гарантиране на бъдещата конкурентоспособност и сплотеност на Европейския съюз.

Защо Зелена книга?

Мобилността с учебна цел и нейният потенциал за допринасяне към европейските стратегии за учене и придобиване на умения неотдавна бяха подложени на задълбочен размисъл. Отбелязаната през 2007 г. двадесета годишнина от създаването на програмата „Еразъм“ даде повод за многобройни дискусии относно ползите от мобилността в рамките на висшето образование и необходимостта тя да бъде разширена така, че да обхване и други области. Съветът стигна до заключението, че мобилността, и по-специално мобилността във висшето образование, представлява въпрос от приоритетно значение⁵. В Лисабонския доклад на Европейската комисия от декември 2007 г. бе отправен призив мобилността тип „Еразъм“ да се превърне в обичайна част от университетското образование⁶.

През януари 2008 г. Европейската комисия създаде форум на експерти на високо равнище с мандат за проучване по какъв начин мобилността да обхване не само сектора на висшето образование, но и младите хора в един по-общ план. През юни 2008 г. форумът представи своя доклад, в който се отправя призив мобилността с учебна цел да се превърне в правило, а не изключение по отношение на младите хора в Европа.⁷ През юли 2008 г. в документа на Комисията „Обновена социална програма:

⁴ Европейски план за икономическо възстановяване, 26 ноември 2008 г., COM(2008) 800 окончателен, стр. 15.

⁵ Резолюция на Съвета от 23 ноември 2007 г. за модернизация на университетите с оглед на конкурентоспособността на Европа в една световна икономика на знанието.

⁶ Стратегически доклад относно обновената Лисабонска стратегия за растеж и работни места: начало на новия цикъл (2008-2010 г.), - COM(2007) 803.

⁷ Доклад на форума от експерти на високо равнище по въпросите на мобилността, юни 2008 г., http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

възможности, достъп и солидарност в Европа на 21-ви век⁸ бе заявено, че Комисията ще продължи да развива „петата свобода“, като премахва препятствията пред свободното движение на знанието и насърчава мобилността на специфични групи, като например младежите. Отбелязано бе, че се предвижда през 2009 г. да бъде публикувана Зелена книга, посветена на младите хора.

През ноември 2008 г. Съветът достигна до заключението, че „всеки млад човек следва да има възможността да участва в някаква форма на мобилност, независимо дали по време на своето образование или обучение, под формата на учебен стаж или в рамките на дейности на доброволни начала.“ Той прикани държавите-членки и по-специално Европейската комисия да доразработят концепцията за мобилност за всички млади хора по време на тяхното образование или обучение, под формата на учебен стаж или в рамките на дейности на доброволни начала⁹.

На последно място в комуникето от Льовен, прието на 29 април 2009 г. от министрите, отговарящи за висшето образование в страните – участнички в Болонския процес, се посочва, че през 2020 г. минимум 20 % от дипломиращите се в Европейското пространство за висше образование трябва да са преминали през период на образование или обучение в чужбина¹⁰.

В Съобщението на Комисията относно заетостта от юни 2009 г. насърчането на мобилността бе посочено като един от факторите от приоритетно значение за преодоляване на настоящата рецесия и за насърчаване на създаването на работни места. По-специално бе подчертан фактът, че мобилността може да бъде разглеждана като възможност за младите безработни да повишат своите умения¹¹.

В обобщение, в политическите и експертните среди бе проведен задълбочен размисъл относно ползите от мобилността с учебна цел и начините за разширяване на нейния обхват. Съществува ясно изразен консенсус в подкрепа на целта за увеличаване на възможностите за мобилност и за предоставянето на такива възможности на по-широк кръг млади хора. Въз основа на този консенсус сега е необходимо да се определят стратегиите за постигане на тези амбициозни задачи. С настоящата Зелена книга се цели включване на заинтересованите страни и на широката общественост в дебата, за да могат те да изразят становищата си кой е най-добрият начин за съществено увеличаване на възможностите за младите хора да участват в мобилност.

Какъв вид мобилност?

Обхватът на настоящата Зелена книга е широк; тя си поставя за цел да разгледа положението на всички млади хора във всеки един различен образователен контекст, т.е. в училище, в рамките на различните образователни степени на университетското образование (бакалавър, магистър и докторант), по време на стажове, чиракуване, форми на младежки обмен, доброволческа дейност или професионално обучение, както

⁸ COM(2008) 412.

⁹ Заключение на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки относно мобилността на младите хора, 20 и 21 ноември 2008 г., ОВ С 320, 16.12.2008 г., http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf

¹⁰ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiq e_April_2009.pdf

¹¹ Съобщение на Комисията „Споделен ангажимент за трудова заетост“, COM(2009)257

в рамките на Европейския съюз, така и извън него. Мобилността с учебна цел се разглежда като присъща дейност за всички дисциплини и области, като например културата, науката, технологиите, изкуствата, спорта, а също така и за младите предприемачи. Целта е да се отправи покана за проучване на начините, по които съществуващите и нови механизми и инструменти могат да бъдат използвани по-пълноценно за насърчаване на мобилността на младите хора, както и на начините, по които да бъдат мобилизирани публичните органи на различните равнища (на равнище ЕС, на национално, регионално и местно равнище) и другите заинтересовани страни: бизнесът, гражданското общество и частните лица.

По-специално настоящата Зелена книга:

- цели да насърчи *организираната мобилност с учебна цел*. Това означава, че мобилността трябва да бъде обвързана с конкретни учебни резултати и да води до придобиване на квалификация, кредити и/или професионален опит. Тя може да включва и доброволческата работа и неформалното учене, при условие че тези дейности бъдат валидирани по подходящ начин, тъй като чрез тези две форми много ефективно могат да бъдат обхванати млади хора, които в противен случай е възможно да останат извън обхвата на програмите за мобилност с учебна цел. Освен мобилността, подкрепяна от европейските програми, настоящата Зелена книга обхваща и другите форми на мобилност с учебна цел, подкрепяни в рамките на държавите-членки, както и мобилността, предприемана по частна инициатива;
- разглежда на първо място мобилността между държавите, които понастоящем участват в програмите на ЕС, като по този начин дава отговор на волята на Съвета, изразена в неговите заключения от заседанието от ноември 2008 г., и същевременно цели разработване на схеми за обмен с останалия свят. Вниманието е насочено към транснационалната мобилност поради факта, че пребиваването в друга страна по всяка вероятност е по-трудно и по-обогатяващо и представлява подходяща тема за консултации в рамките на ЕС от такова естество;
- насърчава не само трансграничната мобилност *между равнопоставени партньори*, но и между отделните сектори (училища, университети, предприятия и т.н.). Тя разглежда и *междусекторните прояви*, осъществявани в посока от сферата на образованието към бизнеса и обратно, от образованието към доброволческите дейности, от професионалното образование към академичните среди, от публичните изследователски организации към бизнеса;
- акцентира върху *физическата мобилност*, макар че *признава* и стойността на *виртуалната мобилност* (използването на информационните и комуникационните технологии за побратимяване и осъществяването на обмен между младите хора в рамките на образователните дейности), както като средство за подготвяне, обогатяване и продължаване на постигнатото чрез физическа мобилност, така и като дейност, която сама по себе си осигурява поне някои от ползите от физическата мобилност. Виртуалната мобилност, например дейността, подкрепяна в рамките на подпрограмата eTwinning на програмата „Коменски“ или посредством изграждане на социални мрежи, може да бъде от особено значение за младите хора в училищна възраст, тъй като позволява създаване на нови контакти и отваряне към нови култури;

- съсредоточава вниманието върху мобилността на *младите хора*, което не означава, че мобилността не е от значение за всички възрастови групи; в духа на концепцията за учене през целия живот не са определени възрастови граници, но основната целева група би трябвало да обхваща 16—35-годишните.

Какво е актуалното положение?

В ЕС съществуват дългогодишни традиции в подкрепата на мобилността с учебна цел чрез различни програми и инициативи, и по-специално чрез програмата за учене през целия живот за периода 2007—2013 г., която обхваща широк спектър от области¹². Мобилността с учебна цел се подкрепя и от структурните фондове. Мобилността и обменът на преподаватели в сферата на висшето образование и студенти от европейски и извъневропейски университети се подкрепят по програмите „Еразмус Мундус“ и „Темпус“.

Освен това Европейската комисия подпомага разработването на редица инструменти, улесняващи мобилността, като „Европас“ (Europass), Европейската система на трансфер и натрупване на кредити (ECTS, за висшето образование), „Европас“ приложението към диплома, Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот, Европейската кредитна система за професионалното образование и обучение (ECVET), Youthpass, EURAXESS, директивата за предоставяне на визи на обучаващи се¹³ и т.нар. пакет за „виза за научна дейност“¹⁴.

Взети заедно, съществуващите към момента програми, инструменти и инициативи за мобилност достигат до различни групи младежи в Европа. Мобилността обаче продължава да бъде по-скоро изключение, отколкото правило, и е по-достъпна за някои групи (напр. студентите) в сравнение с други (напр. участващите в професионалното образование и чираците), които на практика все още се сблъскват с редица препятствия. През 2006 г. близо 310 000 младежи са могли да се възползват от мобилността по европейските програми, което представлява едва 0,3 % от възрастовата група от 16 до 29 години в ЕС. Ясно е, че в тази област би могло да се направи още много.

Структура

¹² Включени са, както следва: висшето образование („Еразъм“, „Еразмус Мундус“, „Мария Кюри“) — студенти, докторанти и преподаватели; висшето образование и изследователската дейност („Мария Кюри“, мобилност в рамките на мрежите за високи научни постижения и европейските технологични платформи); висшето образование във връзка с бизнеса (стажове по програмите „Еразъм“ и „Мария Кюри“); професионалното образование и обучение („Леонардо“); средното образование („Коменски“), обучението за възрастни и доброволчески дейности на хора в напреднала възраст („Грюндвиг“); сферата на културата (програма „Култура“); младежкият обмен и доброволческата дейност („Младежта в действие“); доброволческата дейност (Европейска доброволческа служба в рамките на програмата „Младежта в действие“); гражданското общество (програмата „Европа за гражданите“) и подготвителното действие „Еразъм за млади предприемачи“.

¹³ Директива 2004/114/ЕО на Съвета от 13 декември 2004 г. относно условията за прием на граждани на трети страни с цел образование, ученически обмен, безвъзмездно обучение или доброволческа дейност.

¹⁴ Включително и Директива 2005/71/ЕО на Съвета от 12 октомври 2005 г. относно специфична процедура за прием на граждани от трети страни за целите на провеждане на научноизследователска дейност („виза за научна дейност“).

Зелената книга е разделена на три части. В раздел 1 са разгледани въпросите, свързани с подготовката на периода на мобилност, т.е. информация, мотивация, езикова подготовка и пр. В раздел 2 се разглежда действително прекарването в чужбина време (в това число и въпроси, свързани с настаняването и наставничеството) и се проучва дейността, последваща периода на мобилност, като например валидиране и признаване на придобития опит. В раздел 3 са представени предложения за ново партньорство в областта на младежката мобилност.

1. ПОДГОТОВКА ЗА ПЕРИОД НА МОБИЛНОСТ С УЧЕБНА ЦЕЛ

Внимателната подготовка е от ключово значение за успеха на мобилността с учебна цел и трябва да бъде в основата на всеки един проект или програма. Когато младите хора проучват възможностите за мобилност, те се нуждаят от достъп до информация за различните варианти и за финансирането, както и от насоки във връзка със своя избор и по въпроси от практическо естество.

1.1. Информация и насоки

Чрез Интернет и други електронни форми за информация и комуникация младите хора могат да подготвят престоя си в чужбина, да научат чужд език, да се запознаят с чуждата страна и с нейната култура, както и с бъдещата приемаща институция, да установят директни контакти и т.н. По въпросите на мобилността съществуват богата информация и многобройни насоки, които могат да бъдат групирани в три основни области:

— **възможности за финансиране:** вече бяха посочени програмите на Европейския съюз, чрез които се подкрепя мобилността — основно в рамките на програмата за учене през целия живот или чрез програмата „Младежта в действие“. Инициативите на Комисията се допълват от редица инициативи на национално и регионално равнище, включително и програми, реализирани от предприятия, фондации и пр.

— **образователни възможности за младите хора (програми в областта на образованието и обучението):** Комисията създаде разнообразни информационни портали, като PLOTEUS — портал за възможностите за обучение в европейското пространство¹⁵, Младежки портал¹⁶, Учене в Европа (Study in Europe)¹⁷, Euraxess – изследователи в движение¹⁸, уебсайт „Мария Кюри“ за всички дейности „Мария Кюри“¹⁹, Вашата Европа (YourEurope)²⁰, Euroguidance²¹, EURES²², Eurodesk²³, „Еразъм“ за млади предприемачи²⁴ и портал за подкрепа за обучение и мобилност за малките и средните предприятия²⁵.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=bg>

¹⁶ http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=bg

¹⁷ <http://www.study-in-europe.org/>

¹⁸ <http://ec.europa.eu/euraxess>

¹⁹ <http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

²⁰ http://ec.europa.eu/youreurope/index_bg.html

²¹ <http://www.euroguidance.net/>

²² <http://ec.europa.eu/eures>

²³ <http://www.eurodesk.org>

²⁴ <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu>

²⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

— **практически насоки** относно настаняване, финансиране, разходи по пребиваване, правни аспекти, като например визови разпоредби, разрешителни за работа, застраховки и т.н.

Тези източници на информация са предназначени не само за отделните физически лица, но и за институциите и асоциациите, които организират младежка мобилност като част от курсове за обучение, учебни програми, доброволчески проекти и пр.

Макар че съществуващите понастоящем информационни инициативи са полезни, ясно е, че разработените инструменти и програми все още не се познават добре и липсват цялостно разбиране за възможностите за младежка мобилност и подкрепа за нея. Необходимо е актуализирането на информацията да бъде подобро и достъпът до нея да се улесни; това бе подчертавано многократно, като най-скорошният призив бе отправен от Съвета през ноември 2008 г. Младите хора често не са осведомени за съществуващите възможности. Тази констатация е валидна за студентите в рамките на висшето образование и за изследователите, но дори в още по-голяма степен — за младите хора в училищата, в сферата на професионалното образование и обучение, доброволческите дейности, чираците и пр.

Добра практика: уебсайтът „Study in Germany“

Уебсайтът study-in-germany.de предоставя обобщена информация на осем езика за възможностите за обучение и стипендиите в Германия, както и необходимата информация за общите условия на живот, като например възможности за настаняване, хранене и спорт.

www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net е европейска мрежа за насърчаване на транснационалната мобилност в областта на професионалното образование и обучение (ПОО). Тя предлага достъп до европейска платформа за експертен опит и обмен на добри практики в сферата на мобилността. Вниманието в нея е насочено към специфичните потребности, свързани с чиракуване и първоначално професионално образование и обучение в занаятчийски работилници и малки и средни предприятия. Тя е насочена основно към бизнес организациите, доставчиците на ПОО, посредниците и предприятията.

www.euronaver.net

Какво може да се направи за подобряване на наличността на информация и насоки по въпросите на мобилността?

Моля, посочете примери на добри практики, които включват подходящи инструменти и начини за предоставянето на такава информация.

1.2. Популяризиране и мотивация

Многобройни са отговарящите за вземане на решения лица, които споделят становището, че мобилността оказва благотворно влияние върху младите хора. Възможно е обаче самите млади хора да не разбират достатъчно ползата от мобилността с учебна цел.

Много са факторите, поради които младите хора дори не биха помислили за престой в чужбина: необходимостта да завършат в определен срок своето образование или обучение, настоящата им работа, липсата на средства, липсата на езикови умения и межкултурни познания, както и общо нежелание да напуснат „дома“. Младите хора ще бъдат по-отворени към мобилността, ако ползите от нея им бъдат по-добре обяснени. Преподавателите, обучаващите, работещите с младежи и по-специално мениджърите трябва да играят основна роля в насърчаването и популяризирането на мобилността и в даването на положителен пример, като при дейностите си признават допълнителните ползи от мобилността с цел учене. Друг въпрос е този как да се повиши мотивацията на приемащите участници в програми за мобилност, включително млади предприемачи и чираци.

Необходимо е също така младите хора да са уверени в положителните резултати от периода на мобилност. От изключително важно значение е въпросът за признаването на престоя в чужбина, което те могат да очакват да получат. Ще бъдат ли кредитите им официално признати чрез ECTS, ECVET или други подобни системи? Ще бъдат ли адекватно регистрирани новопридобитите умения, напр. в „Европас“ приложението към диплома, в „Европас“ или в Youthpass? Оценките сочат, че независимо от отдавна съществуващите договорености, твърде често студентите, реализирали периоди на мобилност с учебна цел, се сблъскват с трудности при получаване на очакваното от тях признаване. Това накърнява интересите на непосредствено засегнатите лица, а в по-общ план ще доведе до ясно изразен спад в ентузиазма за предприемане на мобилност с учебна цел. Въпросите във връзка с признаването са разгледани в раздел 2.2. по-долу.

Европейските мрежи на различни региони, дружества, институции, на европейски професионални и студентски асоциации, както и другите имащи отношение към въпроса мрежи могат да бъдат приканени да предприемат активни действия за насърчаване на младежката мобилност и да допринесат за укрепване на ролята на местните и регионалните органи за популяризиране и оказване на подкрепа на мобилността. Младите хора следва да бъдат информирани за ползите, които биха могли да извлекат от мобилността, за своето личностно развитие, пригодността си за заетост, межкултурните компетентности и езиковите умения. Необходимо е усилията за мотивиране да бъдат съобразени с широкото многообразие от ползи и специфичните предизвикателства, пред които се изправят различните групи, вариращи от ученици в средното образование до млади предприемачи.

Как може да се подобри популяризирането на мобилността сред младите хора и да се повиши мотивацията им за участие? По какъв начин следва да се направи това, за да се гарантира максимален резултат? Моля, посочете конкретни примери за добри практики в тази област.

Какви са според вас основните препятствия пред мотивацията на младите хора да бъдат мобилни?

1.3. Езици и култура

Чуждите езици и межкултурните умения са сред основните компетентности, които трябва да бъдат придобити посредством мобилност с учебна цел. Животът, ученето и работата в чужда страна предоставят възможност за пълно потапяне в друга езикова и културна среда. Чуждоезиковите умения и межкултурните компетентности разширяват хоризонта на индивидуалното професионално развитие, доразвиват

уменията на европейската работна ръка и са съществени елементи на вътрешно присъщата европейска идентичност. Ключов инструмент е целта от Барселона, поставена от Европейския съвет през 2002 г., още от най-ранна възраст да бъдат преподавани поне два чужди езика. Напредъкът към постигането на тази цел, както и обвързаността между езиковите умения и мобилността с учебна цел, бяха разгледани в стратегическото Съобщение относно многоезичието от 2008 г.²⁶.

По-широкото изучаване на езици допринесе за улесняване на мобилността, която в противен случай не би била възможна; този прогрес обаче е неравномерен и езикът е все още основно препятствие за някои групи млади хора, напр. в сферата на професионалното образование и обучение. Освен това езиковото многообразие в Европа е основна част от нейното богатство и е важно да се осигури популяризирането и на страните с по-малко говорени езици като дестинации за мобилност.

Добра практика: Glossomuseums

Инициативата Glossomuseums допринася за популяризиране на ученето на езици и на езиковото многообразие в Европа. В това интерактивно партньорство участват 12 организации от Гърция, Германия, Дания, Испания, Франция, Италия и Португалия. Основната цел на проекта е да се запознаят учениците с културните характеристики на някои от официалните езици на ЕС, особено на по-рядко използваните и изучаваните, като същевременно се повишава мотивацията им за изучаване на втори език. Програмата насърчава също така ученето на езици през целия живот и запознаването с общото европейско културно наследство.

www.ecose.org

По какъв начин могат да бъдат преодолен езиковите и културните пречки пред мобилността?

Моля, посочете примери за добри практики.

1.4. Правни въпроси

Важен въпрос, който трябва да бъде разгледан по време на подготвителния етап, е правният статут на участващите в мобилност млади хора в съответната приемаща страна. С разширяването на ЕС възможностите за младежка мобилност съществено се увеличиха от географска гледна точка. Продължават да съществуват обаче много пречки от административно и законодателно естество. Докато правният статут на лице, което учи или провежда учебен стаж в чужбина, по принцип би трябвало да е до голяма степен изяснен, не винаги така стоят нещата по отношение на младите хора, които участват в мобилност, но не се вписват напълно в нито една от горепосочените категории (напр. млади професионално ангажирани лица, като артисти, дизайнери или предприемачи, които участват в мобилност с учебна цел).

Правните разпоредби в някои държави могат да се превърнат в пречка за мобилността, особено в рамките на средното образование, както и в областта на професионалното образование и обучение. Полезно би било да се създаде сигурна рамка за мобилност на непълнолетните и малолетните лица. Един статут на „европейски стажант“ би могъл да

²⁶ Многоезичието: преимущество за Европа и обща отговорност, COM(2008) 566 окончателен.

спомогне за преодоляване на специфичните трудности, свързани с осъществяване на учебен стаж в чужбина, които възникват поради големите разлики в приложимите към този вид дейност разпоредби, т.е. относно такива аспекти като заплащане или трудови договори. На университетско равнище продължава да съществува специфичен проблем по отношение на докторантите/младите изследователи, чийто статут може да варира в голяма степен в зависимост от това дали става въпрос за студенти/стипендианти или за работещи. Липсата на яснота по отношение на статута им влияе върху обезщетенията по схемите за социална сигурност и може да се отрази негативно на желанието им за участие в мобилност²⁷.

Какви са основните препятствия от правно естество пред мобилността, с които сте се сблъскали?

Моля, посочете конкретни примери.

Можете ли да представите примери за добри практики при преодоляването на такива препятствия?

1.5. Преносимост на помощи и заеми

Пребиваването в чужбина изисква и финансова подготовка. Важен финансов източник, освен стипендиите, могат да бъдат социалните обезщетения и заемите, взети в страната на произход. Тези и други преки или непреки форми на субсидиране обаче често не могат да бъдат пренасяни другаде — в някои случаи в нарушение на общностното право, — като по този начин младите хора губят мотивация за пътуване в чужбина. Така например в сферата на висшето образование много малко страни допускат пълна преносимост на помощи и заеми, а четири държави-членки не разрешават никакво пренасяне²⁸.

В свое решение от 1990 г. Съдът на Европейските общности постанови, че ако децата на работници мигранти решат да учат в държава-членка, различна от тяхната приемаща страна, имат право да получават същите обезщетения, които биха получавали в приемащата ги страна²⁹. В решение от 2007 г.³⁰ Съдът разшири обхвата на тази съдебна практика и извън семействата на работниците мигранти, като постанови, че ако държава-членка предоставя подкрепа за целите на образованието и обучението на своите граждани и ако те искат да предприемат това образование или обучение в друга държава-членка, държавата-членка на произход не може да изисква учебната програма в чужбина да бъде продължение на учебната програма, следвана в държавата-членка на произход. Комисията ще продължи да предприема действия срещу държавите-членки, нарушаващи общностното право в тази област.

Информация: съединени дела C-11/06 Rhiannon Morgan срещу Bezirksregierung Köln и C-12/06

²⁷ Вж. също съобщението на Комисията „Успешни кариери и повишена мобилност: европейско партньорство за изследователи“, COM(2008) 317 окончателен.

²⁸ Вж. доклада на мрежата „Евридика“ за висшето образование за 2009 г.: „Най-нови моменти в Болонския процес“

²⁹ Дело C-308/89, di Leo, Сборници на съдебната практика 1990 г., стр. I-4185.

³⁰ Съединени дела C-11/06 Morgan и C-12/06 Bucher, Сборници на съдебната практика 2007 г., стр. I-9161.

Iris Bucher срещу Landrat des Kreises Düren, решение от 23 октомври 2007 г.

Съдът на Европейските общности постанови, че — въпреки че определянето на учебното съдържание и организацията на съответните национални образователни системи е от компетентността на държавите-членки — тази компетентност трябва да се упражнява при спазване на общностното право и, по-специално, при спазване на правото на гражданите на Европейския съюз на свободно движение, предоставено с член 18 от Договора за ЕО. В този смисъл, когато държава-членка предвижда система за помощи за образование или обучение, която дава право на учащите се да получават такива помощи, ако продължават обучението си в друга държава-членка, първата държава-членка трябва да гарантира, че подробните правила за предоставяне на тези помощи не пораждат неоправдани ограничения по отношение на свободното движение.

Макар че по принцип държавите-членки са запознати с достиженията на общностното право в тази област и нарушенията са по-скоро изключение, отколкото правило, Комисията смята, че би било полезно да се публикуват насоки, предназначени за публичните власти и заинтересованите страни в държавите-членки, в които да се посочат основните следствия от установената от Съда до този момент съдебна практика. В тези насоки биха могли да се разглеждат въпроси като достъпът до образователните институции, признаването на дипломите, преносимостта на помощите и други права на студентите в приемащата страна или в страната на произход.

С какви пречки сте се сблъскали във връзка с преносимостта на помощи и заеми и с достъпа до обезщетения? Моля, посочете конкретни примери.

1.6. Мобилност към и от Европейския съюз

Насърчаването на мобилността на младите европейци, както и привличането на млади хора от трети страни към Европа, представлява важен елемент за бъдещата конкурентоспособност на ЕС. По време на първия етап от програмата „Еразмус Мундус“ визовите въпроси представляваха съществено препятствие пред плавното осъществяване на мобилността³¹. Съгласно Директива 2004/114/ЕО (директивата относно студентите)³² държавите-членки на ЕС улесняват процедурите по допускане по отношение на студентите, в това число чрез своевременно издаване на необходимите визи. Предвидена е и разпоредба, чрез която се разрешава на студенти — граждани на трети страни, да учат в различни държави-членки на ЕС. Директивата бе транспонирана от почти всички държави-членки в съответните национални законодателства и студентите от трети страни могат да се позовават на нейните разпоредби в случай на сериозни забавяния при издаването на необходимите им визи и разрешения за пребиваване.

Специфични препятствия — най-вече визови проблеми — съществуват и във връзка с мобилността извън ЕС на други групи, като например участниците в доброволчески програми на ЕС, в ученически обмен или обучения без получаване на възнаграждение.

³¹ Междинна оценка на програмата „Еразмус Мундус“, изготвена от CSES, юни 2007 г.
http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf

³² Директива 2004/114/ЕО на Съвета от 13 декември 2004 г. относно условията за прием на граждани на трети страни с цел образование, ученически обмен, безвъзмездно обучение или доброволческа дейност

Поради това държавите-членки на ЕС биха могли да се възползват от възможността да прилагат Директива 2004/114/ЕО и по отношение на тези групи. През 2010 г. Комисията ще направи оценка и ще представи доклад за прилагането на посочената директива в държавите-членки.

С Директива 2005/71/ЕО на Съвета³³ се предвижда издаването на специфично разрешение за пребиваване за чуждестранните научни работници, което не е обвързано с вида на сключения от тях договор (заето лице, самостоятелно заето лице, стипендиант). Сключването на обикновен договор („споразумение за прием“) с акредитирана публична или частна европейска научноизследователска организация, в който се уточняват научните умения на изследователя, финансовите средства и здравната осигуровка, дава основание за бързо издаване на разрешение за пребиваване. Предимствата на тази схема са многобройни, като например отпадане на изискването за разрешение за работа, по-лесно събиране на семействата, по-бързи административни процедури и по-гладко осъществяване на мобилността в рамките на ЕС³⁴.

Добра практика:

Ускорена процедура за издаване на визи на стажанти от организацията AIESEC в Дания

Датската секция на международната студентска организация AIESEC е договорила с датското министерство на външните работи ускорена процедура във връзка с визовите разпоредби, от която могат да се възползват членовете на AIESEC от държави извън ЕС, които идват в Дания с цел обучение. Вследствие на това времето за обработване на заявленията за получаване на виза за членовете на AIESEC е намалено от 2—3 месеца на 3—4 седмици.

<http://www.aiesec.org>

Какво още трябва да се направи за насърчаване на мобилността към и от Европейския съюз? Как?

Моля, посочете примери за добри практики.

1.7. Подготовка на периода на мобилност и въпроси, свързани с гарантиране на качеството

Ясно е, че при наличие на добра подготовка и общо управление на мобилността младите хора ще извлекат най-голяма полза от нея и по-лесно ще бъдат убеждавани в нейната стойност. Необходимо е организаторите на мобилност с учебна цел да създадат подходящи механизми за подбор на участниците, като този подбор трябва да се осъществява по справедлив и прозрачен начин. Изпращащите и приемащите институции трябва да си сътрудничат в намирането на подходящата институция за всеки един кандидат. На този етап трябва да се осъществява правилната подготовка на участниците, включително и във връзка с езиковите умения и познанията от културно естество. Периодът на мобилност в чужбина следва възможно най-точно да отговаря на личния път на обучение и на уменията и мотивацията на конкретния участник, като

³³ Директива 2005/71/ЕО на Съвета от 12 октомври 2005 г. относно специфична процедура за прием на граждани от трети страни за целите на провеждане на научноизследователска дейност, ОВ L 289, 3.11.2005 г., стр. 15.

³⁴ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189

същевременно ги развива и допълва. Европейската харта за качество на мобилността може да предостави насоки в тази посока, тъй като в нея фигурира списък на общите принципи, които трябва да бъдат вземани предвид (вж. карето с информация по-долу). Разработени бяха други харти в конкретни сектори, например в професионалното обучение (ангажимент за качество в рамките на програма „Леонардо да Винчи“), научноизследователската дейност (Европейска харта за изследователи и Кодекс за поведение³⁵), висшето образование (Харта на студента по програма „Еразмус“³⁶), доброволческата дейност (Харта на Европейската доброволческа служба³⁷) и предприятията (ангажимент по програмата „Еразъм“ за млади предприемачи)³⁸. Като цяло трябва да съществуват ясно поети ангажименти както от страна на изпращащата, така и от страна на приемащата институция или организация.

Препоръчително е също така да се изготвят споразумения за обучение или образование, като се вземат предвид равнището на знанията и уменията и езиковата подготовка на всеки участник, и те да бъдат договорени между него и изпращащата и приемащата организация. В споразумението следва да бъдат посочени целите и очакваните резултати от обучението, както и начините за тяхното постигане, прилагане и признаване.

Информация: Европейска харта за качество на мобилността

В препоръката на Европейския парламент и на Съвета относно трансграничната мобилност в рамките на Общността с цел образование и обучение от 2006 г. са разгледани накратко свързаните с този вид мобилност въпроси. Европейската харта за качество на мобилността, която е част от препоръката, предлага списък на най-важните въпроси, които трябва да бъдат взети предвид при организиране на мобилност с учебна цел и които могат да бъдат приспособени към различни видове учебна среда, от училищата до стажовете за чираци например. По-специално в нея е описана необходимостта от учебен план, който да бъде договорен от всички участващи страни (изпращащата институция, приемащата институция и лицето, осъществяващо мобилността).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00050009.pdf

Добра практика: Ар n' go

Ар 'n go представлява платформа, чрез която студентите и чираците могат да поискат да бъдат изпратени в чужбина и чрез която дружествата, заинтересовани от прием на млади хора на стаж, могат да изложат своите изисквания. Уебсайтът улеснява контактите между двете страни в процеса. Освен това на уебсайта могат да бъдат намерени съвети от практическо естество и информация, предназначена за студентите/стажантите и дружествата, както и онлайн инструменти на различни езици. Уебсайтът е и място за споделяне на опит и добри практики от страна на чираците и дружествата.

³⁵ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3

³⁶ http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html

³⁷ http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf

³⁸ Вж. приложението към ръководството за участниците в „Еразъм“ за млади предприемачи на интернет адрес

<http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf>

Какви мерки могат да бъдат предприети, за да се гарантира високото качество на периода на мобилност?

Моля, посочете примери за добри практики.

1.8. Обхващане на групите в неравностойно положение

Необходимо е да бъдат обхванати и групите, за които съществува тенденция към изключване от възможностите за мобилност. Аргументите в подкрепа на мобилността с учебна цел — справяне с предизвикателствата на глобализацията, повишаване на конкурентоспособността и засилване на социалното сближаване — се отнасят дори в още по-голяма степен до групите в неравностойно положение, тъй като именно те са най-уязвими. Във всички мерки за повишаване на мобилността трябва да се отделя специално внимание на включването на хора, които вече са изправени пред специфични трудности, като например групите в неравностойно икономическо или социално положение, лицата със специални нужди и непривилегированите мигранти. Специфична подкрепа за хората със специални нужди се оказва по програмата за учене през целия живот, програмите „Младежта в действие“ и „Еразмус Мундус“. Обхватът на тази практика би могъл да бъде разширен, така че да обхване и други програми и дейности по мобилност, тъй като за тези групи е от особено значение благотворният аспект на развиване на личността чрез мобилност с учебна цел.

Добра практика: Spread the sign

Езикът на знаците е един абсолютно необходим инструмент за комуникация между глухи хора или хора с увреден слух. За разлика от общоразпространеното схващане обаче, езикът на знаците не е универсален език и това затруднява обучението на глухи студенти в чужбина. „Spread the sign“, уеб базиран речник на езика на знаците, за първи път предоставя на засегнатите лица визуално помагало за изразяване на специфични термини на други езици на знаците. Той е разработен в помощ на лицата в сферата на професионалното обучение, които участват в стаж в чужбина. Понастоящем на разположение са езици на знаците от 11 страни.

www.spreadthesign.com

Кои са най-сериозните трудности, пред които са изправени групите в неравностойно положение във връзка с мобилността с учебна цел?

Моля, посочете примери за добри практики при преодоляването на такива трудности.

2. ПРЕСТОЯТ В ЧУЖБИНА И СЛЕД ТОВА

Изпращането на повече млади хора в чужбина не е достатъчно само по себе си. Необходимо е и да бъдат договорени подходящи условия за техния прием. Липсата на възможности за настаняване на приемлива цена, особено в големите градове, и на приемни структури (консултантски служби, столови, здравни служби и т.н.) продължава да бъде проблем, който може да се задълбочи, в случай че бъде постигнато предвиденото увеличение на случаите на мобилност.

2.1. Наставничество и интегриране

Приемащата организация (образователна структура, младежка организация, дружество и пр.) следва да предоставя системи от рода на наставничеството, за да могат участниците да получават съвети и помощ за ефективното си интегриране в приемащата среда и да разполагат с лице за контакт, което да им оказва помощ по време на престоя.

Бихте ли могли да дадете конкретни примери за добри практики в това отношение?

2.2. Признаване и валидиране

От изключително важно значение е периодите на мобилност с учебна цел да бъдат признавани и валидирани по подходящ начин. Болонският процес (в сферата на висшето образование), Копенхагенският процес (в сферата на професионалното образование и обучение) и Европейското изследователско пространство спомогнаха за подобряване на прозрачността и улесняване на признаването на квалификациите и кредитите с образователни цели, което продължава да бъде от национална компетентност. Понастоящем съществуват следните европейски инструменти:

- Европейска система за трансфер и натрупване на кредити — ECTS (за висшето образование);
- Европейска система на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET, приета през 2009 г.);
- Европейска квалификационна рамка (ЕКР);
- единна рамка на Общността за прозрачност на професионалните квалификации и умения — „Европас“ (Решение 2241/2004/ЕО) Тя включва документа „Европас“ мобилност, в който се записват периодите на мобилност, приложението към диплома за висше образование (разработено съвместно с Европейския център за висше образование на ЮНЕСКО, Съвета на Европа и Европейската комисия) и приложението към сертификата за професионалното обучение;
- сертификат Youthpass за младежки обмен и доброволчески дейности;
- Европейска харта за качество на мобилността.

В сферата на висшето образование съществува и Конвенцията за признаване на квалификациите, отнасящи се до висшето образование в европейския регион (Лисабонска конвенция за признаване на квалификациите), която бе разработена от Съвета на Европа и ЮНЕСКО през 1997 г.

Отговорността за правилното използване на повечето от посочените инструменти е на националните компетентни органи. Напредъкът по признаването на квалификации би могъл да бъде ускорен, ако съществуващите инструменти се използват за постигане на споразумения за признаване, сключвани на регионално и секторно равнище. Съществуващата тенденция към насочване на преподаването и обучението към

учебните резултати³⁹ и появата на квалификационни рамки ще улесни сключването на споразумения за признаване на периодите на мобилност от страна на училищата, университетите, бизнеса, младежките организации и пр. Политиките по осигуряване на признаване са най-развити в сферата на висшето образование, но дори и там все още съществуват проблеми.

Правилното отразяване на постигнатото по време на мобилността обаче може да надхвърли рамките на формалното признаване. По подходящ начин следва да бъдат отразени не само официално придобитите знания, напр. в документа „Европас“ мобилност, YouthPass или „Европас“ приложението към диплома, но също така — в духа на концепцията за учене през целия живот — валидирани следва да бъдат и неформалното и самостоятелното учене⁴⁰.

Информация: Европейска система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS)

ECTS представлява инструмент, чрез който студентите събират кредити за знанията, които получават по време на своето следване. ECTS е насочена към учащата система, с която се цели повишаване на прозрачността на учебните резултати и процеси. Нейният замисъл е да улесни планирането, предоставянето, оценяването, признаването и валидирането на квалификациите и учебните единици, както и на студентската мобилност. ECTS се използва широко във формалното висше образование и може да се прилага и при други дейности за учене през целия живот. Първоначално разработен като част от програмата „Еразъм“, той се превърна в един от основните инструменти на Европейското пространство за висше образование (Болонския процес).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Показва ли вашата практика, че валидирането и признаването на наученото както във формалното, така и в неформалното образование, все още представляват съществено препятствие пред мобилността?

Моля, посочете конкретни примери и изразете вашето мнение за начините, по които може да се подобри съществуващото положение.

³⁹ Учебните резултати показват какво учащите знаят, разбират и умеят в края на процеса на обучение.

⁴⁰ На европейско равнище се използват следните понятия: формалното учене обикновено се предоставя от институциите за образование и обучение, при структурирани цели, график за обучение и съответни материали. То е целенасочена дейност от страна на учащите и води до издаване на официален документ. Неформалното учене се осъществява извън рамките на институцията за образование или обучение и обикновено не води до издаване на официален документ. То обаче представлява целенасочена дейност от страна на учащите и се осъществява при структурирани цели, график и материали. Самостоятелното учене е резултат от ежедневните дейности, свързани с работата, семейния живот или свободното време. То не е структурирано и обикновено не води до издаване на официален документ. В повечето случаи не представлява целенасочена дейност от страна на учащия.

3. НОВО ПАРТНЬОРСТВО ЗА МОБИЛНОСТ

3.1. МОБИЛИЗИРАНЕ НА ДЕЙСТВАЩИТЕ ЛИЦА И РЕСУРСИТЕ

Никой от участниците не би могъл самостоятелно да разшири съществено обхвата на възможностите за младежка мобилност извън границите на съществуващите програми. Преодоляването на оставащите препятствия пред мобилността изисква съгласуван подход от страна на всички сектори — от езиковото преподаване до доброволческите служби. Необходимо е ново партньорство за съвместна работа на публичните компетентни органи и партньорите от гражданското общество и бизнеса. Професионалните сдружения, неправителствените и младежките организации могат да бъдат насърчени да предприемат активни действия за популяризиране на младежката мобилност. Мобилността може да бъде интегрирана във всички политики, които имат отношение към този въпрос — от образованието, обучението и културата до изследователската дейност, предприятията и иновациите⁴¹. Организацията на гражданското общество биха могли да бъдат насърчени да създават двустранни партньорства по примера на побратимяването на градовете и да установяват рамки за диалог. Този подход би могъл да се стимулира чрез съществуващите европейски програми. Регионите в Европа притежават потенциала да играят важна роля в новото партньорство за мобилност. Много от тях са вече основни действащи лица в подкрепата за мобилността, предоставяйки, наред с останалото, финансови средства, приемни структури и съвети във връзка с проблемите от правно естество.

Добра практика: междурегионално сътрудничество

Регионите Тоскана, Каталуня и Вестра Йоталанд подписаха двустранни споразумения за сътрудничество за насърчаване на мобилността помежду си в различните сектори, т.е. в училищата, при провеждане на стажове за чираци, при обучение след средно образование, както и по отношение на младите висшисти или предприемачите. Тези региони са изработили Харта за качество на междурегионалната мобилност, чрез която се цели постигане на по-голяма прозрачност по въпросите, свързани с качеството при организирането на потоците в рамките на мобилността

<http://www.mob-reg.eu>

Училищата и университетите могат да разработват съвместно действия — напр. летни университети в специфични области за учениците в горната степен на средното образование, — чрез участие в които учениците да бъдат подготвени за мобилност в рамките на висшето образование. Взаимодействието с останалите действащи лица от сектора на неформалното обучение би могло да се повиши въз основа на инициативата „Comenius Regio“⁴² и на елементите за мобилност по програмата „Младежта в действие“.

⁴¹ В областта на изследователската дейност бе създадено партньорство въз основа на заключенията от заседанието на Съвета от 26 септември 2008 г. „Заключения на Съвета относно европейско партньорство за изследователи: успешни кариери и повишена мобилност“
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/bg/08/st13/st13671.bg08.pdf>

⁴² Партньорствата Comenius Regio: нови възможности за регионално сътрудничество в областта на училищното образование, 3.11.2008 г.,

Информация: партньорства „Comenius Regio“

Тези партньорства осигуряват средства в подкрепа на регионалното сътрудничество в училищното образование и за обмен на опит и добри практики между регионите и общините в Европа. Участващите в училищното образование регионални власти са призовани, съвместно с училищата и другите съответни партньори от дадения регион или община, да създават партньорства с други региони и да си сътрудничат по всеки един въпрос от общ интерес. Подкрепата на мобилността между два партниращи си региона и разработването на дълготрайни схеми за мобилност на ученици може да бъде една от дейностите по партньорствата „Comenius Regio“. Първите партньорства от този вид ще стартират през есента на 2009 г.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

Финансирането представлява важен аспект на младежката мобилност. Въпреки че наличието на финансови средства не е единственото — и често не най-важното — препятствие пред разширяването на мобилността, налице е ясна необходимост от съществено разширяване на базата на финансиране отвъд съществуващия и потенциалния обхват на европейските програми за мобилност, за да може всички групи младежи да получат възможности за мобилност. Някои региони вече използват Европейския социален фонд в подкрепа на мобилността, най-вече в сферата на професионалното обучение. В рамките на действията „Мария Кюри“ бе разработен нов механизъм за финансиране (COFUND), чрез който се оказва подкрепа на съществуващи или новосъздавани регионални, национални или международни програми за насърчаване на транснационалната мобилност за целите на обучението и професионалното развитие. Структурните фондове могат да предоставят други възможности за подкрепа на мобилността в бъдеще. Понастоящем Европейската инвестиционна банка подкрепя редица инициативи на национално и на регионално равнище за предоставяне на студентски заеми в сферата на висшето образование. Съществуват възможности ресурсите на ЕИБ да бъдат използвани за увеличаване на финансовите средства, предоставяни за мобилност. Всички тези източници на финансиране помогнаха на ЕС да изиграе съществена роля за насърчаването на мобилността с учебна цел. За да се реализира обаче амбициозният замисъл за предоставяне на такива възможности на много по-голяма група лица може да се наложи реструктуриране на финансирането и преориентиране на съществуващите инструменти, за да се придаде повече видимост и ефективност на дейностите. Европейското финансиране обаче няма да бъде достатъчно и това налага да се създаде много по-широка основа за финансиране. Необходимо е европейските, националните и регионалните органи да си сътрудничат с образователните институции, органите на гражданското общество и местните власти, ангажирани в мобилността, за да се съчетаят възможностите им за нейното финансиране.

Как по-добре да се използват усилията на всички действащи лица и ресурсите на национално, регионално и местно равнище в подкрепа на младежката мобилност?

Можете ли да посочите примери за успешни териториални партньорства?

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=BG&guiLanguage=fr>

Можете ли да посочите положителни примери и новаторски идеи за финансиране на младежката мобилност?

3.2 По-активно участие на бизнес средите

Мотивацията и ангажираността на бизнеса по отношение на младежката мобилност могат да бъдат допълнително повишени. Стажовите, изследователските програми и програмите за сътрудничество, които позволяват на младите хора да работят в дадено дружество или заедно с него, независимо дали самостоятелно или като част от интердисциплинарни групи, следва да бъдат насърчавани във всички дисциплини и сектори. Необходимо е бизнес средите да бъдат убедени в стойността на младежката мобилност, за да могат да предприемат допълнителните усилия, необходими за предоставяне на повече стажантски места на младите хора. В сътрудничество с европейските, националните и регионалните органи бизнесът може също така да допринесе за финансирането на младежката мобилност⁴³.

Мобилността на младите предприемачи допринася за засилване на международния характер на европейските предприятия и за повишаване на тяхната конкурентоспособност. След като стане напълно оперативен, Европейският институт по новаторство и технология (ЕИТ) ще предоставя примери на повишена мобилност на студенти, представители на академичните среди и изследователи в разнообразните сфери на своята дейност⁴⁴.

Информация: Действия „Мария Кюри“

Действията „Мария Кюри“ предлагат на изследователите широка гама от възможности за географска и междусекторна мобилност. Така например мрежите за първоначално обучение (ITN) предоставят на изследователите, които са в началото на своята кариера, възможност да подобрят научноизследователските си умения, да се присъединят към утвърдили се изследователски екипи, формиращи международни мрежи, и да подобрят своите перспективи за кариера. По тези мрежи се набират и назначават изследователи, а също така се предоставят специализирани модули за обучение и отваряне към частния сектор. Друг пример в това отношение представляват т.нар. партньорства и мостове между промишлеността и академичната общност (IAPP) по програма „Мария Кюри“, в които могат да участват университети и дружества от всякакво естество и размер, работещи по съвместни изследователски проекти. С дейността по IAPP се цели насърчаване на обмен на умения между търговския и нетърговския сектор чрез командироване на персонал.

<http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

Добра практика: Go for Europe

Целта на тази съвместна инициатива на търговската и занаятчийска камара на Баден-Вюртемберг (Германия) и на металургичната и електрическата промишленост в региона е да се окаже подкрепа за стажове на чираци в чужбина и

⁴³ Вж. също така съобщението на Комисията „Ново партньорство за модернизирването на университетите — форум на ЕС за диалог между университетите и бизнеса“, COM(2009) 158 окончателен

⁴⁴ <http://eit.europa.eu/>

да се придаде международно измерение на тяхното обучение, така че те да бъдат по-добре подготвени за европейския пазар на труда.

<http://www.goforeurope.de/home.html>

По какъв начин бизнесът може да бъде мотивиран да участва по-активно в младежката мобилност? Моля, посочете примери за добри практики.

3.3. Създаване на виртуални мрежи и eTwinning

Виртуалната мобилност, т.е. използването на Интернет и други електронни форми за обмен на информация и комуникация, често се явява катализатор за предприемане на физическа мобилност. Без да заменя физическата, виртуалната мобилност позволява на младите хора да подготвят престой в чужбина и може да създаде условия за бъдеща физическа мобилност, тъй като улеснява създаването на приятелски връзки, контакти, социални мрежи и пр. Тя е и средство за поддържане на контакт с приемащата държава след приключване на периода на мобилност. Тя може да даде международна перспектива на тези учаци, които — по една или друга причина — не могат или не искат да пътуват в чужбина. В този контекст ИКТ могат да бъдат използвани за „електронно побратимяване“ и за създаване на виртуални платформи за нуждите на преподаватели, други „разпространители“ на знания, заинтересовани физически лица, интерактивни общности, инициативи за свободен достъп до информация и т.н. Виртуалната мобилност може също така да бъде подходяща и практична форма на мобилност за малки ученици, за които пътуването в чужбина не е подходящ вариант. Електронното побратимяване може да повиши качеството на инициативите за мобилност (напр. чрез по-добра подготовка) и да увеличи трайността на постигнатото.

Информация: eTwinning по програмата „Коменски“

Действието eTwinning бе разработено в рамките на програмата „Коменски“ с цел интегриране на използването на информационните и комуникационните технологии за популяризиране на сътрудничеството при учене, европейското измерение, споделянето на ресурси и практически опит, както и използването на ИКТ с педагогическа цел в училищата в цяла Европа. Чрез eTwinning училищата, предоставящи основна и средна степен на образование, се „побратимяват“ с училища партньори от Европа, като създават интернет връзка. Основните резултати от дейностите по eTwinning са съвместни педагогически проекти, разработени от участващите училища чрез използване на инструментите и интернет пространството, предоставени на тяхно разположение чрез европейския портал eTwinning. Най-оригиналната характеристика на eTwinning е, че не толкова финансира отделни проекти, колкото предоставя подкрепа, услуги, идеи, инструменти и признание, с които се улеснява сътрудничеството между училищата. В eTwinning участват над 50 000 училища от цяла Европа.

<http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>

Добра практика: Virtual Campus for Digital Students

Тази европейска мрежа на доставчици на отворено и дистанционно обучение

изгражда виртуален кампус за „кибер студенти“, чиято цел е да предоставя свободен достъп до образователни източници и инструменти и да гарантира съвместимостта на различните среди за онлайн обучение, използвани в университетите партньори.

www.vicadis.net

Как най-добре да се използват ИКТ, за да се предоставят ценни възможности за виртуална мобилност, обогатяващи физическата мобилност?

Може ли възприетият при eTwinning подход да се използва в други учебни области, като например доброволческите дейности или в сферата на професионалното образование?

3.4. Ангажиране на „разпространителите“

Както накратко бе споменато в раздел 1.2. един ентузиазирани преподавател, обучаващ или работещ с младежи човек, който сам е участвал в мобилност, може да изиграе важна роля за мотивиране на младите хора на свой ред да предприемат мобилност. Такива хора са възприемани като достоверен източник на информация при обясняване на ползите от подобно преживяване и действат като посланици на младежката мобилност.

В повечето случаи обаче участието в мобилност и подпомагането на заминаването на млади хора в чужбина изисква значителна лична ангажираност от страна на учителите, обучаващите и работещите с младежи. Периодите на мобилност на преподавателите и обучаващите в училищата, университетите и в сферата на професионалното образование следва да се насърчават и признават като неделима част от тяхното професионално развитие, също както и мобилността на работещите с младежи в младежките организации.

По същия начин е необходимо времето и усилията на преподавателите, обучаващите и работещите с младежи лица, инвестирани в подпомагане на подготовката на престоя на младите хора в чужбина, да получат съответното признание в тяхната длъжностна характеристика и в работния им план. Твърде често възможностите за мобилност са резултат от личната ангажираност на даден преподавател, обучаващ или работещ с младежи, който инвестира своето свободно време и лични средства, за да ги създаде. Необходимо е тези групи да получат поощрения и признание за ценната работа, която вършат.

Би могло да се предвиди разработването на възможности за мобилност за възпитатели и обучаващи във всяка една целева област, например посредством схеми за реципрочен обмен на преподаватели. Особено внимание би могло да се отдели на подготовката на обучаващите в области от стратегическо значение, в които е констатиран недостиг на умения съгласно инициативата „Нови умения за нови работни места“⁴⁵.

Преподавателите по езици са особено важна група разпространители. Въпреки това, макар и да изглежда елементарно правило, че преподавателите по езици трябва да се

⁴⁵ Нови умения за нови работни места: изпреварващо предвиждане на потребностите на пазара на труда и осигуряване на съответстващи на тях умения (SEC(2008) 3058) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_bg.pdf

прекарвали известен период в страната, чийто език преподават, това далеч не е така навсякъде в Европа. Преподавателите по езици трябва също така да разполагат с възможността да преподават своя роден език в чужбина.

Друга група лица, които би могло да бъдат привлечени в този контекст, са хората, които вече са участвали в мобилност, т.е. бившите възпитаници на чуждестранни университети и участниците в различни ученически мрежи, студентите и бившите участници в доброволческа дейност.

Добра практика:

Marie Curie Fellows Association

MCFA е асоциация на млади научни дейци, на които е била предоставена помощ от страна на Европейската общност за мобилност с цел обучение в сферата на изследователската дейност. Асоциацията предоставя информация на младите европейски изследователи и място за дискусии помежду им.

<http://mcfa.eu>

Студентска мрежа „Еразъм“ (Erasmus Student Network)

Студентската мрежа „Еразъм“ (ESN) е международна студентска организация с нестопанска цел. Мисията ѝ е да насърчава студентската мобилност в сферата на висшето образование, като използва принципа на студентската взаимопомощ. 150 000 студенти черпят информация от мрежата и ползват нейните услуги.

www.esn.org

Асоциация на настоящите и бившите студенти по програма „Еразмус Мундус“ (Erasmus Mundus Students and Alumni Association)

Мисията на Асоциацията на настоящите и бившите студенти по програма „Еразмус Мундус“ (ЕМА) е да бъде форум за създаване на контакти, общуване и сътрудничество, и да популяризира „Еразмус Мундус“ в качеството ѝ на европейска програма за високи постижения в образованието на международно равнище. Бившите студенти по програмата са доказали, че са най-ефикасните посланици, популяризиращи „Еразмус Мундус“ в своите страни на произход, благодарение на знанията си от първа ръка за студентските потребности, проблеми и езикови трудности.

www.em-a.eu

Трябва ли в рамките на европейските програми да се окаже допълнителна подкрепа и да се отдели допълнително място на възможностите за мобилност, предназначени за „разпространителите“ (преподаватели, обучаващи, работещи с младежи и пр.)?

Кои са, според вас, основните пречки за по-голяма ангажираност от страна на преподавателите и обучаващите в насърчаването на мобилността?

3.5 Цели във връзка с мобилността

По време на Съвета по въпросите на образованието, проведен през ноември 2008 г., министрите заявиха своята широка подкрепа за предприемане на нови усилия за повишаване на мобилността; сега тези усилия трябва да бъдат насочени към превръщане на широката подкрепа в точно определени цели. Фиксирането на конкретни цели, които да бъдат постигнати в специфична област, може да бъде мощен инструмент, чрез който държавите-членки, регионалните органи, институциите и организациите да бъдат насърчени да съсредоточат усилията в своите стратегии. Понастоящем има определени цели в сферата на образованието и обучението като част от Лисабонската стратегия, но мобилността не фигурира сред тях. Съществуващите цели са се утвърдили като полезен инструмент в рамките на отворения метод на координация, особено ще се отнася до мотивиране на заинтересованите страни за постигане на нови достижения. В момента се обсъждат специфични цели по отношение на мобилността в контекста на обновената стратегия за образование и обучение. Съществен пробив бе постигнат през април 2009 г., когато във връзка с Болонския процес бе приета цел за мобилност в сферата на висшето образование. В нея е заложено, че до 2020 г. най-малко 20 % от дипломиращите се в Европейското пространство за висше образование трябва да се преминали през период на следване или обучение в чужбина (вж. бележка под линия 10). На тази основа през май 2009 г. Европейският съвет призова Комисията да проучи възможността за разширяване на този критерий така, че да той да обхване и професионалното образование и обучение, както и мобилността на преподавателите⁴⁶.

Освен определянето на европейски и на национални критерии, за регионите, университетите, училищата, бизнеса и асоциациите би могло да е от полза да определят свои собствени стратегически критерии в зависимост от собствените си стратегии в сферата на образованието и придобиването на умения. Такъв подход допринася за чувство на лична ангажираност и мотивира постигането на определените критерии.

Добри практики: определяне на цели за мобилност в сферата на висшето образование на национално равнище и на равнище организации

В наскоро разработената „Стратегия за придаване на интернационален характер на институтите за висше образование във Финландия за периода 2009—2015 г.“ са фиксирани цели по отношение на мобилността, които трябва да бъдат постигнати към 2015 г. Делът на студентите, заминаващи да учат в чужбина и участващи в мобилност с цел стаж, трябва да достигне 6 % в университетите (спрямо 3,8 % през 2007 г.) и 8 % в политехнически институти (спрямо 6,1 % през 2007 г.).

Австрийското правителство си е поставило за цел до 2020 г. 50 % от дипломиращите се да са участвали в мобилност, съответстваща на тяхното обучение.

Цели съществуват не само на правителствено равнище: немската служба за академичен обмен DAAD също призовава „в средносрочен план“ поне 50 % от дипломиращите се да са участвали в мобилност.

⁴⁶ „Заклучения на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението“, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/bg/09/st09/st09845.bg09.pdf>

Смятате ли, че целите са полезен инструмент за определяне на стратегия за мобилност и ако това е така, на какво равнище те следва да бъдат фиксирани (европейско, национално, институционално, секторно и т.н.)?

Моля, посочете примери за добри практики.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

С настоящата Зелена книга се цели да се поставят редица въпроси, свързани с мобилността с учебна цел на младите европейци във всички дисциплини и всеки един контекст.

Сега Европейската комисия приканва всички заинтересовани лица — от правителствата до частните лица — да подкрепят усилията ѝ за превръщане на младежката мобилност по-скоро в правило, отколкото в изключение. Колкото и амбициозна да е тази цел в настоящия икономически контекст, мобилността с учебна цел представлява елемент от основно значение в общата стратегия за осигуряване на Европа на необходимите за бъдещето умения.

Вниманието в настоящата Зелена книга е привлечено към редица области, в които са необходими допълнителни усилия. Много от тези усилия предполагат действия на национално, регионално и институционално равнище, както и активно участие от страна на гражданското общество, бизнеса и другите заинтересовани страни.

Представени са предложения и възможни начини на действие, които могат да бъдат разгледани на различни равнища. Посоките на размисъл са очертани с цел получаване на обратна информация и не са изчерпателни. Всички заинтересовани страни се приканват да допринесат към този дебат и да представят мненията си за бъдещото развитие. Комисията внимателно ще оцени обратната информация, получена в рамките на консултацията, и ще изготви предложение за практически действия.

КАК МОЖЕТЕ ДА УЧАСТВАТЕ В КОНСУЛТАЦИЯТА?

Отговорите на настоящата Зелена книга ще бъдат събирани на две равнища.

От една страна, Комисията приканва всички заинтересовани страни да изпратят отговори в свободен текст на поставените в хода на изложението въпроси, както и допълнителни размисли и примери за добри практики.

Всички данни, свързани с физически лица, ще останат анонимни. Ако отговаряте от името на организация, моля посочете наименованието и характера на организацията, която представлявате. Професионалните организации се приканват да се регистрират в Регистъра на Комисията на представителите на интереси. (<http://ec.europa.eu/transparency/regrin>).

Можете да изпращате вашите мнения по електронна поща на адрес EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu

или по пощата на адрес:

EAC GREEN PAPER MOBILITY

DG EAC/B3

MADO 11/14

European Commission

B-1049 Brussels

На второ място, на посочения по-долу интернет адрес, на разположение на широката общественост е предоставен онлайн въпросник, предлагащ избор сред предварително зададени възможности.

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_en.html

Периодът на обществените консултации и на двете равнища ще приключи на **15 декември 2009 г.**